

Zákon na ochranu republiky – Abstrakt / Klíčová slova

Tato práce se věnuje zákonu na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. z. a n. (ZNOR), přijatému na začátku 20. let minulého století v reakci na atentát na tehdejšího ministra financí JUDr. Aloise Rašína, jehož účelem bylo zakotvit do československého právního řádu účinná trestněprávní opatření na obranu mladé ČSR, jejích ústavních činitelů a především demokratických principů, na nichž se zakládala, ovšem za cenu omezení některých ústavně zaručených občanských práv a svobod.

Vytčeným cílem této práce je podat ucelený pohled na smysl a význam ZNOR v době, ve které vznikl; objasnit příčiny, které vedly Švehlovu vládu a koaliční strany Národního shromáždění k jeho přijetí; nastínit nesnadný proces jeho schvalování; přiblížit jeho obsah; některé formy jeho aplikace v praxi a posoudit, zda splnil svůj účel.

Práce je členěna do 7 kapitol. První kapitola analyzuje příčiny vzniku ZNOR ve světle vnitrostátních a zahraničních historicko-politických souvislostí. Výchozím okamžikem je vznik ČSR a přijetí jejího prvního zákona, tzv. recepční normy, a konec kapitoly je vymezen zmíněným atentátem na ministra financí JUDr. Aloise Rašína a událostmi, které bezprostředně následovaly. Druhá kapitola popisuje jednotlivé fáze přijímání ZNOR na půdě Národního shromáždění, zejména jeho bouřlivé projednávání v poslanecké sněmovně. Součástí kapitoly jsou také úryvky z projevů koaličních i opozičních zákonodárců k předloženému návrhu zákona. Třetí kapitola obsahuje výklad a odůvodnění jednotlivých ustanovení ZNOR v jeho původním znění, včetně uvedení příkladů z judikatury. Navazující čtvrtá kapitola se podrobněji zabývá třemi stěžejními kauzami spjatými se ZNOR a dále zpracovává dílčí statistické údaje k aplikaci ZNOR v soudní praxi v průběhu 20. a především 30. let. Pátá kapitola rozebírá nepříznivý politický vývoj ve 30. letech, který dal vzniknout několika zpříšňujícím novelám ZNOR. Konečně šestá a sedmá kapitola se ve stručnosti dotýkají nechvalně známého zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, kterým byl ZNOR zrušen a nahrazen, a dalšímu vývoji trestněprávní úpravy ochrany republiky na našem území až do současnosti.

Hlavním účelem ZNOR bylo účinně usměrnit extrémní politické proudy, které v meziválečném období uvnitř ČSR zleva i zprava usilovaly o zvrácení jejího demokratického uspořádání. ZNOR bývá často napadán pro omezování ústavně zaručených občanských práv a svobod a přepjatost trestní represe. Faktem ale je, že československé vládní garnitury příliš na výběr neměly, odmítly-li přistoupit k nastolení levicově či pravicově orientovaného diktátorského režimu, jak se v popisovaných letech dělo ve velké části evropského kontinentu,

či nečinně přihlížet nastíněným hrozbám. ZNOR svůj účel naplnil. Nedokázal však, jako by nedokázal žádný zákon, zabránit nacistickému nebezpečí přicházejícímu zvenčí a v konečném důsledku německé okupaci Československa.